

Treball al CAP

114
Juliol
de 2023

Prevenió de malalties
relacionades amb el treball

ELS CASOS DEL TRIMESTRE

Entre gener i març de 2023 es van notificar al Sistema de Vigilància de Malalties Relacionades amb el Treball 144 casos, dels què el 70,1% van afectar a dones. L'edat mitjana va ser de 44,3 anys (DE=11,4) sense diferències significatives segons el sexe, i les ocupacions més freqüents van ser personal de serveis i comerç (23,6%) i personal administratiu (22,9%). Respecte el país d'origen, un 38,3% havia nascut fora de l'Estat. La patologia més notificada va ser de tipus ansiós-depressiu (85,4% del casos notificats), de la qual el 66,1% va produir-se en dones. Els trastorns que van seguir en freqüència van ser els musculoesquelètics i del teixit connectiu (9%). El 14,9% de les persones afectades treballava en empreses de fora de Barcelona i la situació laboral més freqüent va ser la contractació indefinida (91,0%). Finalment, el 80,3% dels treballadors i treballadores estava en situació d'incapacitat temporal en el moment de la notificació.

● **Els casos del trimestre**

● **L'estudi dels casos**

● **Sabies que**

● **Les taules del trimestre**

També podràs consultar tots els números de les publicacions al web www.aspb.cat

Vols rebre les publicacions de la Unitat de Salut Laboral de Barcelona?

El consum excessiu d'alcohol fora de la feina, també pot estar relacionat amb causes laborals. Presentem els casos de dues treballadores diagnosticades d'un **trastorn d'ansietat** i que posteriorment van consultar al seu metge o metgessa de família en relació amb un **increment en el consum d'alcohol** en el context de **factors estressants laborals**.

Val a dir que la majoria d'estudis evidencien un major consum de risc en els homes, però també s'ha identificat un major consum en les dones que treballen en **ocupacions molt masculinitzades**, sobretot en ocupacions manuals, com és el cas de les conductores de vehicles.

Mentre que els homes amb consums de risc que cerquen tractament amb més freqüència acudeixen als centres específics, les dones ho fan al **CAP**, al què sovint s'hi adrecen per símptomes relacionats amb un **trastorn d'ansietat**.

• Treballadora A. Antecedents i malaltia actual

La treballadora A, de **44 anys**, treballa com a **programadora artística en una empresa de gestió d'esdeveniments culturals** que organitza un festival de música des de 2006. Les seves tasques són complexes i nombroses i s'han anat intensificant amb els anys per la marxa de gairebé el 50% de la plantilla i el canvi de propietaris de l'empresa fa quatre anys. Les tasques s'intensifiquen en especial els 4 mesos abans de la celebració del festival on la treballadora està exposada a llargues jornades de treball i hores extres no remunerades ni tampoc recuperades. Els caps escridassen sovint el personal, fan comentaris despectius sobre la vestimenta o condició sexual, i a més les persones treballadores presenciïn discussions entre els directors amb episodis de violència verbal i insults. La treballadora rep ordres contradictòries dels caps que li dificulten el seu treball i aquests tampoc tenen en compte cap dels seus suggeriments de millora de la feina. En els últims anys, i malgrat l'augment d'exigències, només se li ha incrementat el sou en dues ocasions i de forma mínima. Tot i que porta 20 anys a l'empresa, al 2020 s'adjudica a un company d'equip les funcions de cap malgrat no té experiència al respecte i al què ella ha de formar.

Quan la treballadora comença una incapacitat temporal (IT) per un trastorn d'ansietat, sol·licita ajuda per abandonar el consum d'alcohol,

que explica que s'ha incrementat en el context d'estressors laborals amb ansietat i dificultat per gestionar l'estrès. Malgrat l'augment de consum (patró binge o consum intensiu en poques hores), manté les seves activitats diàries, cura personal i no falta a la feina fins el moment de la IT.

• Factors de risc identificats

- 1. Relacionats amb les exigències psicològiques:** S'identifiquen elevades exigències amb relació al volum de feina i pressió de temps des l'inici de la relació laboral, caracteritzades per la realització de nombroses, variades i complexes tasques com a programadora artística d'un festival de música. Aquestes exigències s'han anat intensificant amb els anys i s'incrementen en especial els 4 mesos abans de la celebració del festival.
- 2. Relacionats amb el suport social de superiors:** S'identifica una manca de suport emocional i instrumental per part dels seus superiors caracteritzada per falta de solucions a la sobrecàrrega de treball, ordres contradictòries i maltractament generalitzat al personal.
- 3. Relacionats amb la manca de control sobre el treball:** S'identifica una manca d'influència de la treballadora, ja que els superiors no tenen en compte els seus suggeriments de canvi i propostes de millora.
- 4. Relacionats amb la manca de compensacions del treball:** S'identifica una manca de compensacions, caracteritzada per manca de compensacions econòmiques i de perspectives de millora, canvis no desitjats en relació amb el seu lloc de treball, manca d'oportunitats professionals i manca d'estima.

Dues treballadores amb una incapacitat temporal per trastorn d'ansietat, expliquen també un consum excessiu d'alcohol en el context de la seva situació laboral.

En resum, a partir exclusivament de la informació aportada per la treballadora, i tenint present l'evidència científica, les hipòtesis tècniques més probables són:

- Que la treballadora ha estat exposada a unes altes exigències psicològiques per nombroses, variades i complexes tasques que s'han incrementat al llarg del temps.
- Que la treballadora ha estat exposada a una manca de suport social per part dels seus superiors.
- Que la treballadora ha estat exposada a una manca de control per manca d'influència sobre les decisions.
- Que la treballadora ha estat exposada a una manca de compensacions del treball per manca de compensacions econòmiques, de perspectives de promoció, canvis no desitjats i manca d'estima.
- Que els fets relatats poden ésser considerats factors contribuents del trastorn d'ansietat que ha motivat la IT.

• Treballadora B. Antecedents i malaltia actual

La treballadora B, de **53 anys**, treballa de **conductora** en el **servei de neteja viària i recollida de residus** d'un municipi. Quan porta un any treballant, s'incorporen uns camions per fer noves tasques, però l'exclouen del programa formatiu que li permetria conduir aquests camions (servei que suposa un plus econòmic). En aquell moment era l'única dona de l'equip. A les demandes de la treballadora de rebre la formació adequada per tal de poder accedir a aquest servei els superiors al·leguen manca de temps tot afavorint la formació d'empleats amb contractes eventuais, fent pensar en un probable tracte de discriminació envers ella tot impedit la seva promoció. Un cop la treballadora disposa de la categoria de conductora, peons i eventuais segueixen tenint més possibilitats de ser destinats a aquest servei que no pas ella mateixa. La treballadora exposa les seves queixes als superiors, però rep respostes negatives i de menyspreu. Presenta una queixa per discriminació amb ajuda del sindicat.

A partir de llavors, se l'evita i no se li dirigeix la paraula, no se li ofereix de forma espontània hores extres i dies festius per cobrir, se li crida l'atenció només a ella per fets pels quals no es crida l'atenció a d'altres (com fumar dins el camió o treure's la mascareta); se li fan comentaris de menyspreu en relació a la seva acrofòbia -por a les altures- (recalcant que no s'atreveix), i tot i tenir informes mèdics, els seus superiors es neguen a planificar la feina tenint en compte les seves limitacions. Finalment l'acusen de fets que ella manifesta que no ha comés (cops i ratlles a cotxes) i la sancionen el 2022 per fets pels quals habitualment no sancionen altres treballadors.

La treballadora explica que consumeix alcohol des de la joventut en espai d'oci i social però que des de fa 2 anys inicia consum descontrolat derivat de la simptomatologia ansiosa per la situació a la feina. El consum és en solitari i en el domicili per poder descansar i desconnectar del malestar i poder conciliar el son. Quan inicia una IT redueix progressivament el consum fins la cessació encara que continua prenent un fàrmac interdictor.

• Factors de risc identificats

- 1. Relacionats amb el suport social de superiors:** S'identifica una manca de suport emocional i instrumental per part dels seus superiors, a partir de 2018, i que s'inicia amb la manca d'inclusió de la treballadora en un programa formatiu que li permetria conduir nous camions. Arran de la intervenció del sindicat, la treballadora refereix un canvi en el tracte, destacant accions hostils reiterades com les següents: Se l'evita i no se li dirigeix la paraula; no se li ofereixen hores extres, li criden l'atenció per fets que no es crida l'atenció a altres, es fan comentaris de menyspreu en relació amb la seva acrofòbia, i l'acusen de fets que segons ella no ha comés pels quals la sancionen. Els fets relatats suggereixen una possible discriminació per motius de gènere.
- 2. Relacionats amb la manca de control sobre el treball:** S'identifica una manca de control de la treballadora, des de 2018, caracteritzada per una manca de desenvolupament de les habilitats atès que no té la possibilitat de conduir els nous camions.
- 3. Relacionats amb la manca de compensacions del treball:** S'identifica una manca de compensacions des de 2018, caracteritzada per una manca de perspectives de promoció (difícil accés a la formació per portar els nous camions i manca d'atribució de rutes amb aquests camions i que suposen un increment relatiu del seu sou) i manca d'estima (manca de reconeixement de la labor i sobretot manca de tracte just).

L'estrès laboral motivat per l'exposició a riscos psicosocials pot portar a desencadenar, mantenir o agreujar el consum de risc d'alcohol i altres substàncies adictives.

En resum, a partir exclusivament de la informació aportada per la treballadora, i tenint present l'evidència científica, les hipòtesis tècniques més probables són:

- Que la treballadora ha estat exposada a una manca de suport social dels seus superiors, tant emocional com instrumental, des de 2018, que pren inicialment forma de probable discriminació i que evoluciona amb la presència de presumptes accions hostils repetides i finalment sistemàtiques envers ella.
- Que la treballadora ha estat exposada a una manca de control sobre el treball per una manca de possibilitat de desenvolupament de les habilitats, des de 2018.
- Que la treballadora ha estat exposada a una manca de compensacions del treball per manca de perspectives de promoció, manca d'estima i tracte injust, des de 2018.
- Que els fets relatats poden ésser considerats factors específicament contribuents del trastorn d'ansietat que ha motivat la IT.

Segons la *Encuesta 2019/2020 sobre consumo de sustancias psicoactivas en el ámbito laboral en España* el 4,3% de la població laboral realitza un consum de risc d'alcohol. Els sectors que estan per sobre la mitjana són la construcció, el sector primari (agricultura, pesca, ramaderia, extracció), l'hostaleria, les activitats artístiques, recreatives i esportives i el sector del transport, emmagatzematge i comunicacions. Independentment del sector laboral, els homes són més consumidors de risc en comparació a les dones però les diferències poden estar condicionades en part pel tipus de sector, ja que en sectors més feminitzats com les activitats domèstiques les diferències són molt menors.

Igualment es posa de manifest un percentatge més elevat de consum de risc en les persones treballadores en ocupacions manuals i en les exposades a riscos laborals. Els factors més associats a un major consum són la perillositat, patir fred o calor (per exemple al sector de la construcció) i els factors psicosocials.

• **Riscos psicosocials i consum de risc**

Tot i que els factors personals influeixen en els hàbits de consum d'alcohol de les persones treballadores, cal tenir en compte que les causes de consum d'alcohol poden ser degudes també a l'entorn laboral. Diversos estudis han identificat factors de risc psicosocial que poden ser causa de consum de risc.

En els llocs de treball passius (que es caracteritzen per baixes exigències i també baix control sobre la feina), l'avorriment i la manca de participació en la presa de decisions s'han associat amb un augment del consum de risc d'alcohol. Aquests llocs també s'han associat amb un augment del risc de morbiditat relacionada amb l'alcohol entre homes i dones amb estudis universitaris, tot i que globalment, el consum de risc és més freqüent en ocupacions manuals. Els llocs de treball amb un baix control, especialment els llocs de treball passius, i especialment entre les persones que tenen estudis superiors, poden estar relacionats amb sentiments d'avorriment o fracàs, sense potencial per avançar o desenvolupar la pròpia carrera professional. En aquestes situacions, les persones poden consumir alcohol en forma d'afrontament o estimulació.

D'altra banda, les elevades exigències i la manca de suport social son també factors d'estrès relacionats amb conductes de risc, especialment en els grups d'edat més joves tot i que en el cas de les dones, no s'han vist diferències per edat en el cas de la manca de suport. En aquest sentit, cal tenir en compte que les dones estan més exposades a situacions d'hostilitat a la feina (en forma de falta de respecte i abús verbal, entre altres).

Diversos estudis han trobat relació entre la inestabilitat a la feina i també la precarietat laboral amb l'augment de conductes de risc, inclòs el consum d'alcohol. Altres factors de risc psicosocial que s'han

Almroth M, Hemmingsson T, Sörberg Wallin A, Kjellberg K, Falkstedt D. Psychosocial workplace factors and alcohol-related morbidity: a prospective study of 3 million Swedish workers. *Eur J Public Health*. 2022;32(3):366-371. doi: 10.1093/eurpub/ckac019.

[Disponible aquí](#)

Colell E, Sánchez-Niubò A, Benavides FG, Delclos GL, Domingo-Salvany A. Work-related stress factors associated with problem drinking: A study of the Spanish working population. *Am J Ind Med*. 2014;57(7):837-46. doi: 10.1002/ajim.22333.

[Disponible aquí](#)

Svare GM, Miller L, Ames G. Social climate and workplace drinking among women in a male-dominated occupation. *Addict Behav*. 2004;29(8):1691-8. doi: 10.1016/j.addbeh.2004.03.033.

[Disponible aquí](#)

Segura-García L, Ibáñez-Martínez N. Guía per a la prevenció del consum d'alcohol i altres drogues i dels problemes relacionats en l'àmbit laboral [manual]. Barcelona: Sub-direcció General de Drogodependències, 2018.

[Disponible aquí](#)

Observatorio Español de las Drogas y las Adicciones. Encuesta 2019-2020 sobre consumo de sustancias psicoactivas en el ámbito laboral en España. Madrid: Ministerio de Sanidad; 2021. 74p.

[Disponible aquí](#)

associat al consum de risc d'alcohol són les baixes compensacions, específicament el tracte injust, una baixa remuneració, la falta d'incentius i la manca de promoció professional.

En resum:

- Tot i que els determinants del consum d'alcohol són molt complexos i molts d'ells sorgeixen de factors culturals i socials fora del lloc de treball, el fet que els entorns laborals contribueixen a desencadenar, mantenir o agreujar el consum problemàtic d'alcohol, alerta sobre la necessitat d'identificar les característiques del treball potencialment negatives i actuar sobre elles.
- La intervenció sobre els factors de risc psicosocial, afavorint un entorn laboral estimulants i segur, pot contribuir a reduir el consum de risc d'alcohol entre les persones treballadores. Específicament, les actuacions s'haurien d'adreçar a incrementar el suport social en el lloc de treball, cosa que no només proporcionaria un amortidor per a l'estrès relacionat amb el treball, sinó que fomentaria el suport dels companys i la recerca d'ajuda en persones treballadores amb consum problemàtic d'alcohol. Igualment caldria considerar actuacions adreçades a incrementar el control sobre la feina, disminuir les altes exigències, augmentar l'estabilitat laboral i incrementar les compensacions.
- Disminuir els riscos psicosocials, amb la conseqüent reducció de l'estrès laboral, pot contribuir a reduir els efectes negatius del consum de risc d'alcohol tant en la salut de les persones treballadores com també en els llocs de treball. En el següent quadre es recullen algunes dades en aquest darrer sentit:

- El consum d'alcohol i altres drogues afecta negativament la productivitat i proporciona importants perjudicis a empreses i persones treballadores per absentisme, incapacitats laborals, rotació de personal, baixa productivitat, empobriment del clima laboral i baixa qualitat de la feina.
- Les persones treballadores addictes registren una mitjana d'absentisme entre 3 i 4 vegades superior a les no addictes, sobretot els dilluns i els dimarts.
- En un 20%-25 % dels accidents laborals hi estan implicades persones treballadores que estan sota els efectes de l'alcohol i les drogues i causen lesions a tercers.
- A Espanya es calcula que entre el 15%-25% de la sinistralitat laboral es deu a problemes relacionats amb el consum d'alcohol.
- Entre el 23%-31% de les persones consumidores de drogues il·legals i el 7% de les bevedores de risc han sofert conseqüències laborals negatives derivades del seu consum (accidents, absentisme, presentisme, acomiadaments).
- Un 16% de les persones treballadores que consumien drogues il·legals destacaven que tenien problemes en l'ambient familiar, de salut, de relacions amb els altres, de rendiment laboral i absentisme.

[Gencat. Drogues i addiccions comportamentals . Àmbit laboral](#)

Canal Salut. Programa "A la feina, alcohol i drogues 0,0", 2018 [consultada 18/06/2023].

[Disponible aquí](#)

Hemmingsson T, Weitoft GR. Alcohol-related hospital utilization and mortality in different occupations in Sweden in 1991-1995. *Scandinavian journal of work, environment & health*. 2002;27(6):412-419. doi:

[Disponible aquí](#)

Fundación Internacional ORP. La problemática de las adicciones en el ámbito laboral; 2019 [consultada 18/06/2023].

[Disponible aquí](#)

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic, edat i sexe.

	Homes							Dones						
	<25	25-34	35-44	45-54	55-64	>64	Total	<25	25-34	35-44	45-54	55-64	>64	Total
Trastorns Musclesquelètics	-	-	-	1	-	-	1	-	-	2	7	3	-	12
Malalties del sistema respiratori	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trastorns mentals i del comportament	3	13	8	10	6	-	40	-	18	22	23	20	-	83
Malalties del sistema nerviós	-	-	1	1	-	-	2	-	-	-	1	2	-	3
Malalties de la pell	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Traumatismes i enverinaments	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Altres	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	2
Total	3	13	9	12	6	-	43	-	19	24	32	26	-	101

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic i ocupació.

	Direcció i gerència empreses	Professionals ciència i intel·lectuals	Professionals suport	Personal administratiu	Personal serveis i comerç	Personal agricultura i pesca	Personal indústria i construcció	Operadors/es instal·lacions i maquinària	Ocupacions elementals	Total
Trt. musclesquelètics	-	1	3	2	7	-	-	-	3	16
M. del sistema respiratori	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trt. mentals i del comportament	6	22	18	30	24	2	2	3	8	115
M. sistema nerviós	-	-	-	1	2	-	-	-	1	4
M. de la pell	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Traumatismes i enverinaments	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Altres	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2
Total	6	24	21	33	34	2	2	3	13	138*

*6 casos sense ocupació notificada

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic i centre notificador.

	Baix Guinardó	Besòs	Bon Pastor	Bordeta - Magòria	Camp de l'Arpa	Casernes	Chafarinas	Ciutat Meridiana	Clot	Comte Borrell	Congrés	Doctor Carles Ribas	Dreta Eixample / Roger Flor	Encants	Gaudí	Gòtic	Guineueta	Horta	La Marina	La Pau	La Sagrera	Les Hortes	Lesseps / La Salut	Marc Aureli	Numància	Poble Sec	Poblenou	Porta	Prosperitat - Verdum	Ramon Turró	Raval Nord - Dr. Lluís Sayé	Sagrada Família	Sanllehy	Sant Andreu	Sant Antoni	Sant Elies	Sant Martí / Verneda sud	Sants	Sants Badal	Sardenya	Trinitat Vella / Via Barcino	Turó de la Peira	Universitat	Vallcarca / Sant Gervasi	Vila Roma	Vila Olímpica	Total	
Trt. musclesquelètics	-	4	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	13	
M. del sistema respiratori	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trt. mentals i del comportament	2	-	7	7	1	4	-	3	3	2	4	1	3	1	3	2	1	3	2	2	7	1	3	3	2	1	3	1	6	2	1	6	1	5	-	3	1	1	1	3	1	2	4	4	5	5	123	
M. sistema nerviós	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	5	
M. de la pell	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Traumatismes i enverinaments	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Altres	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2		
Total	2	4	7	7	2	4	1	3	3	2	5	1	3	1	3	2	1	3	4	2	10	1	3	3	2	1	3	1	7	2	1	6	1	5	1	3	1	3	1	3	1	2	4	7	6	6	144	